

Een boek voor twee. Een onderzoek naar het verwerven van strategieën voor begrip- pend lezen via peer tutoring in de lagere school.

1 januari 2002

Auteur: [Hilde Van Keer](#)

Volume: [31](#)

Nummer: [3](#)

Pagina's: 4-16

Documenten

- [vonk_jrg31_044.pdf](#)

een boek voor twee een onderzoek naar het verwerven van strategieën voor begrip-
pend lezen via peer tutoring in de lagere school hilde van keer iets in eigen woor-
den kunnen uitleggen aan anderen is de beste manier om te ieren het is een uit-
spraak die we wel vaker te horen krijgen van leraren die hun leerlingen met regel-
maat kansen toespelen om te verwoorden wat zij aan het ieren zijn onderzoek aan
de vakgroep onderwijskunde van de universiteit gent wijst uit dat deze leraren het
bij het rechte eind hebben twee schooljaren lang liep in een aantal basisscholen
een experiment met als doel het begrip-
pend leesonderwijs te vernieuwen en doeltr-
effender te maken de aandacht werd daarbij verdeeld over twee innovatieve pi-
jlers die in combinatie met elkaar een rol spelen de eerste pijler van de
vernieuwing betreft de expliciete instructie in begrip-
pend leesstrategieën literatu-
ur wijst bovendien uit dat interactie tussen leerlingen en het van en door elkaar
leren eveneens van belang is bij begrip-
pend lezen daarom werd voor het inoefenen
van de leesstrategieën de werkvorm peer tutoring als tweede innovatieve pijler in-
gevoerd bij deze vorm van cooperatief of samenwerkend leren is duidelijk sprake
van een helpersrelatie tussen twee leerlingen een leerling begeleidt een andere bij
het verwerven of inoefenen van bepaalde leerinhouden de vaststellingen in het on-
derzoek wijzen niet alleen uit dat de leerlingen die ondersteuning krijgen tij dens
het lezen er flink op vooruitgaan het gunstige effect is zo mogelijk nog groter bij
de leerlingen die de begeleiding geven bovendien is er ook sprake van een dui deli-
jk positief effect op het zelfbeeld van de begeleidende leerlingen achtergrond een
van de belangrijkste leerprocessen in de basisschool evenmin tegen te spreken at

lezen in onze maatschappij een is echter dat niet elke leerling deze vaardig belangrijke plaats inneemt zal heid even makkelijk leert en beheerst lezen door niemand worden tegenge vergt immers tal van basiscompetenties spoken in het dagelijks leven waar kinderen moeite mee kunnen hebben van zowel kinderen als volwasse zoals het herkennen van letters en letter nen wordt op allerlei plaatsen en mo combinaties het maken van letter klank menten een beroep gedaan op het gebruik koppelingen het synthetiseren van afzon van schriftelijke taal leren lezen is dan ook derlijke klanken of klankgroepen en het 31 e jaargang nummer 3 jan feb 2002 automatiseren van deze vaardigheden veel kinde een directeur vertelt ren blijken echter vooral problemen te ondervinden met het ultieme doel van lezen namelijk begrijpen in het kader van een zorgbreed en zorgverdiepend beleid proberen wij binnen onze school steeds wat er geschreven staat en hebben het dan ook nieuwe mogelijkheden te vinden om kinderen niet zo begrepen op begripnd lezen onderwijs op maat aan te bieden vandaar dat we op zoek gingen naar manieren om tegemoet te begripnd lezen kan worden omschreven als het komen aan verscheidenheid tussen kinderen het was voor ons vooral een uitdaging om naast achterhalen van de betekenis of de bedoeling uit de aandacht voor de technische aspecten van schriftelijke informatie ondanks de eenvoud van lezen ook expliciet de begripnd leesvaardighe deze definitie gaat het hier om een uiterst ingewik den op een gestructureerde en doeltreffende manier aan te pakken en om bij kinderen het lees keld proces een tekst is immers niet zomaar een plezier te stimuleren zowel de zwakke als de geheel van woorden die je een voor een moet goede lezers moesten op hun eigen niveau en in doorspitten en er betekenis aan toekennen goede hun eigen tempo aan hun trekken k unnen komen begripnd lezers doen meer dan enkel correct vanuit die optiek zijn we gestart met een klas overschrijdende vorm van peer tutoring waarbij decoderen ze oriënteren zich vooraf op de tekst de leerlingen uit de vijfde klas de kinderen uit het controleren hun leesbegrip tijdens het lezen en tweede leerjaar in een een op een situatie onder reflecteren over het leesproces wanneer het moei steunen bij het begripnd lezen de resultaten van het project zijn zeer positief de lijk wordt hanteren ze strategieen om een tekst onderwijsmethode laat een gedifferentieerde beter te begrijpen ze activeren relevante voorken benadering toe waarbij alle kinderen betrokken nis maken voorspellingen op basis van deze voor zijn en toch onderwijs op maat krijgen niemand kennis passen hun leestempo aan de moeilijk hoeft de klas te verlaten of in een aparte groep te gaan zitten heidsgraad van de tekst aan onderscheiden de kinderen vinden het leuk om te doen ze kijken hoofd en bijzaken of herlezen moeilijke passages uit naar de leesmomenten je ziet dat ze een heel actieve leerhouding aannemen er is veel interac algemeen wordt aangenomen dat drie aspecten in tie en de effectieve leertijd is veel groter dan in de kaassituatie beide leerlingen profiteren van de combinatie met elkaar het leesbegrip van kinderen samenwerking ze begrijpen de teksten beter en en volwassenen beïnvloeden namelijk door de samenwerking verbeteren ze hun onder linge relaties en hun sociale vaardigheden maar ook het zelfbeeld en het zelfvertrouwen van de 1 kenmerken van de lezer zoals de technische kinderen worden versterkt ze groeien in verant leesvaardigheid de beschikbare woordenschat woordelijkheid en in zelfs-

tandigheid sommige de voorkennis en de interesse van de lezer kinderen met leesmoelijkheden overwinnen hun 2 kenmerken van de tekst zoals de moeilijkheidsleesangst en doen via kleine stapjes succeservaringen op graad de lengte en de opbouw van een tekst heel belangrijk is dat kinderen de aangeleerde maar ook de voorspelbaarheid van de informale leesstrategieën ook kunnen toepassen in andere tie en de tekstinhoud situaties en vakgebieden waarbij ze opdrachten moeten begrijpen en taalgebruik zoals bijvoor 3 kenmerken van de context waarin gelezen beeld bij het instuderen van lessen het oplossen wordt zoals de luidruchtigheid van de omge van wiskundige vraagstellingen ving het doel waarvoor wordt gelezen de taak we hebben ook toekomstplannen het is de bedoeling deze manier van werken uit te breiden druk en de beschikbare tijd naar de andere leerfasen het kan immers niet zijn dat kinderen na een jaar van gedifferentieerde naast deze lezer tekst en contextkenmerken kunnen benadering terug zouden vallen op de uniformiteit en al dan niet tegenvallende prestaties echter ook van vroeger daarom zullen beide leraren die het pionierswerk hebben verricht op bepaalde samenhangen met de wijze waarop de begripmomenten klasvrij worden gemaakt om als coach leesmomenten op school worden ingevuld waar van het team te fungeren en hun deskundigheid te het traditioneel in de meeste lessen om gaat is het delen met collega's

jan feb 2002 nummer 3 31 e jaargang beantwoorden van vragen bij een specifieke tekstinhoud in peertutoring met name dit productgerichte leesonderwijs wordt evenwel te weinig via de werkvorm peer tutoring tijd besteed aan expliciete instructie over hoe je een tekst worden kinderen op school ingezet beter zou kunnen aanpakken om hem ook beter te begrijpen om andere leerlingen te helpen en tot voor kort ging men er immers van uit dat de begrip met leren ten tijde van de grieken pend leesvaardigheden bij leerlingen zich wel vanzelf zou en de romeinen was dat al niet ongewoon en sinds die tijd is peer den ontwikkelen als ze maar genoeg lezen nu wordt het tutoring op verschillende momenten echter steeds duidelijker dat de door goede begripers ten in het onderwijs herontdekt spontaan gehanteerde strategieën voor veel leerlingen eind achttiende begin negentiende geëxpliciteerd moeten worden deze huidige procesgerichte eeuw bijvoorbeeld ontwikkelden de britten andrew bell en joseph visie op leesonderwijs met expliciete aandacht voor het lancaster los van elkaar in india gebruik van strategieën vinden we overigens terug in de en engeland een tutoring pro eindtermen voor het lager onderwijs en in hedendaagse gramma om tegemoet te komen aan het probleem van het groot taalmethodes aantal leerlingen en het tekort aan opgeleide leraren het bell naast het belang van expliciete instructie in leesstrategieën lancaster systeem had vrijwel an blijkt ook het creëren van kansen tot interactie en samen middellijk een grote impact op de onderwijspraktijk van die tijd werking tussen leerlingen van belang te zijn bij begrip door het groeiend aantal leraren lezen het interactiepatroon in de traditionele begrip en hun toenemende professionaliteit leeslessen vraag van de leraar antwoord van een leerling sering verminderde omstreks de evaluatie door de leraar leidt bij vele leerlingen duidelijk tweede helft van de negentiende eeuw de interesse voor peer tuto tot het passief vertrouwen op de beoordeling en de interactie pretatie van de leraar met het oog op het vormen van de pas in de jaren zestig werd de kwame lezers wordt van kinderen daar-

entegen juist ver werkvorm in de verenigde staten wacht dat ze een actieve rol opnemen en moeilijkheden bij opnieuw ontdekt de historische en economische omstandigheden wa het begrijpen van teksten zelf leren herkennen en aanpak ren ondertussen echter in die zin ken onderzoek toont aan dat activiteiten rond teksten veranderd dat peer tutoring niet waarbij interactie en samenwerking tussen leerlingen cen langer werd ingevoerd omwille van traal staan wel actieve betrokkenheid en het uitwisselen de mogelijkheid om met een beperkt aantal leraren toch grote groe van opvattingen en interpretaties uitlokken wat leidt tot een pen leerlingen te onderwijzen wel kwalitatief beter tekstbegrip ging vanaf die periode de aandacht uit naar de mogelijkheden die peer tutoring biedt om in de klas tege rekening houdend met de tekortkomingen van het traditio moet te komen aan de noden van neel begrijpend leesonderwijs trachtten we in ons onder alle kinderen en om de motivatie en zoek het leesonderwijs te vernieuwen en doeltreffender te de resultaten van kinderen met leer maken door de combinatie van twee innovatieve pijlers problemen te verbeteren ondertussen is peer tutoring voor namelijk al in de verenigde staten enge 1 expliciete instructie in leesstrategieen land en israel een veel toegepaste 2 stimuleren van interactie over teksten via de werkvorm werkvorm in het onderwijs in peer tutoring nederland en naar aanleiding van het onderzoek aan de vakgroep onderwijskunde van de univer siteit gent ook in vlaanderen trekt peer tutoring de laatste jaren meer en meer de aandacht 31 e jaargang nummer 3 jan feb 2002 expliciete instructie 2 voorspellend lezen in leesstrategieen kinderen leren tijdens het lezen te voorspel len hoe het verhaal verder zal gaan en ach het doel van expliciete instructie in leesstra teraf controleren of de voorspelling klopt bij tegieen is uiteraard dat de leerlingen actieve deze strategie is het niet zozeer belangrijk lezers worden doordat ze na verloop van tijd dat het antwoord goed is maar wel dat kin de aangebrachte strategieen spontaan toederen leren om zelf hun gedachten over het passen bij het lezen van teksten dat houdt verhaal te laten gaan en met een vooruit in dat de kinderen inzicht hebben in de stra ziende blik te lezen ook deze vaardigheid tegieen die het leesbegrip mogelijk kunnen zorgt ervoor dat kinderen wat ze lezen beter ondersteunen in hoe die moeten worden begrijpen en onthouden toegepast en op welk moment in het lees proces ze kunnen worden ingezet vanuit 3 hoofdzaken onderscheiden deze optiek werd in het kader van het de leerlingen leren om wie wat waar onderzoek aan de vakgroep onderwijs waarom wanneer vragen te beantwoor kunde van de universiteit gent een lessen den en via het peilen naar deze hoofdzaken reeks met bijbehorende opdrachtkaarten de kern van de tekst samen te vatten ontwikkeld waarin zes verschillende lees strategieen expliciet en stapsgewijs aan bod 4 begrip van woorden bewaken en de komen betekenis achterhalen van woorden die men niet begrijpt 1 voorkennis activeren aan de hand van deze strategie leren de aan de hand van deze leesstrategie leren leerlingen om na te gaan of zij alle woorden de leerlingen dat het belangrijk is dat een in de tekst wel begrijpen en als dit niet het lezer voor het lezen van een tekst de reeds geval is hoe zij achter de betekenis van aanwezige en relevante voorkennis acti een woord kunnen komen veert dit heeft als voordeel dat datgene wat daarna gelezen wordt wordt ingekaderd in 5 tekstbegrip bewaken en de betekenis een groter geheel op die manier wordt de achter-

halen van zinnen of tekstfragmenten informatie beter begrepen en onthouden in die men niet begrijpt de lessenreeks leren de kinderen meer aan de hand van de vijfde strategie leren de bepaald om voordat ze een boek of tekst leerlingen controleren of zij de tekst nog wel lezen aan de hand van de titel en prenten begrijpen en om als dit niet het geval is de te bedenken waarover het verhaal zou kun tekst langzaam te herlezen het gaat hierbij nen gaan daardoor leren ze zich bewust te om begripsbewaking en het leren inbouwen worden van hun eigen kennis bij een van controlemomenten tijdens het lezen geschikt beginwoord worden vervolgens zoveel mogelijk verwante woorden bedacht 6 het soort tekst bepalen die worden genoteerd in een woordspin met deze strategie worden de leerlingen door zich op deze wijze af te vragen waar bewust gemaakt van het feit dat er verschil over het boek gaat en na te gaan wat men lende soorten teksten bestaan elk met hun hier al van weet bereidt men zich voor op eigen kenmerken bovendien wordt duidelijk het echte lezen gemaakt dat verschillende soorten teksten een verschillend leesgedrag vereisen jan feb 2002 nummer 3 31 e jaargang w het gaat hier om strategieen die voor tij op teksten kunnen worden toegepast werd dens en of na het lezen kunnen worden voor iedere strategie vastgelegd in een ingezet en dus het hele leesproces beslaan stappenplan op een strategiekaart deze de strategieen voor het lezen hebben als kaarten bieden tijdens het leesproces struc doel de lezer optimaal voor te bereiden op tuur en visuele ondersteuning bij het oefen de lectuur van een tekst strategieen tijdens nen van de verschillende strategieen en vor het lezen hebben vooral tot doel de tekst zo men dan ook een belangrijke houvast voor goed mogelijk te begrijpen het leesbegrip de leerlingen kenmerkend voor deze stra te controleren en het leesproces te regule tegiekaarten is dat ze bij iedere tekst kun ren de strategieen na het lezen richten zich nen worden toegepast in figuur 1 vind je tot slot vooral op de evaluatie van het een voorbeeld terug van de opdrachtkaart begrip van de gelezen tekst aan de hand bij de leesstrategie voor spellend lezen van de strategieen uit de lessenreeks leren de kinderen dus zich te oriënteren op de tekst na te denken over hun leesgedrag en stimuleren van interactie over hun leesproces te plannen te bewaken te evalueren en zo nodig bij te sturen om op teksten via peer tutoring die manier meer greep te krijgen op het leesbegrip allemaal vaardigheden die overi aangezien het creeren van kansen tot inter gens duidelijk gerelateerd kunnen worden actie en samenwerking tussen leerlingen aan de vakoverschrijdende eindtermen een belangrijke rol speelt bij het bevorderen ieren leren van het leesbegrip werd in het onderzoek een tweede innovatieve pijler ingevoerd elke les met betrekking tot expliciete daarin staat samenwerken centraal er instructie in leesstrategieen die in het kader werd meer bepaald gekozen voor peer tuto van het onderzoek werd ontworpen is ring dat is een vorm van samenwerking uitgewerkt volgens het waarbij een leerling een andere leerling directe instructie model begeleidt bij het verwerven of inoefenen van peer tutoring is bepaalde leerinhouden er is daarbij duide dit model is gebaseerd op een vorm van lijk sprake van een helpersrelatie tussen een het inzicht dat de leraar samenwerking begeleidende en een begeleide leerling eerst instructie geeft en waarbij een leer voordoet hoe hij of zij tot ling een andere een oplossing van een binnen deze werkvorm kunnen nog twee leerling begeleidt probleem komt daarna

varianten worden onderscheiden de bege bij het verwerven leidende leerling of tutor kan in een hogere verwerken de leerlingen of inoefenen van klas zitten dan de begeleide leerling of tutee de aangeboden leerinhoud bepaalde leerin klasoverschrijdend of beide leerlingen kunnen aanvankelijk samen houden en klasgenoten zijn klasintern belangrijk met de leraar en uiteindelijk zelfstandig tijdens de is dat het hier gaat om een een een relatie instructie krijgen de leerlingen zicht op en dat de samenstelling van de koppels waarom wanneer en hoe een bepaalde relatief stabiel is doorheen het schooljaar in leesstrategie moet worden toegepast dit tegenstelling tot andere formele en informele wordt zichtbaar gemaakt doordat de leraar de situaties waarin kinderen elkaar in de klas het gebruik van de leesstrategie hardop of op de speelplaats helpen wordt peer denkend voordoet hoe de leesstrategieën tutoring bovendien op een gestructureerde v 31e jaargang nummer 3 jan feb 2002 figuur 1 opdrachtkaart bij de leesstrategie voorspellend lezen wat zal er gebeuren ik voorspel ik doe dit voor tijdens na het lezen stap 1 lees een stukje van het verhaal wat weet je al wat zal er gebeuren ilc enk dat waarom denk je dat stapp 2 lees wat verder loopt het verhaal zoals ik had verwacht y ik paste de strategie toe ivoor litrat het lezen jan feb 2002 nummer 3 31 e jaargang in en systematische manier ingebed in de klasorganisatie en kinderen vertellen gaat aan het samenwerken een speciale voorbereiding en frederik 2e leerjaar ik kan nu beter instructie vooraf lezen en manas heeft mij geholpen als er bijvoorbeeld een punt staat dan leert hij in het kader van het onderzoek werd de klasoverschrijden mij dat ik moet wachten of als ik een fout de vorm van peer tutoring gedurende twee schooljaren uit lees dan zegt hij lees dat nog eens opnieuw of hij toont mij voorbeelden geprobeerd in de tweede en vijfde leerjaren van verschil en hij zegt mij dat ik niet te rap mag lezen lende vlaamse lagere scholen daarbij werkten vaste leerlingparen uit het vijfde en het tweede leerjaar een gerard 2e iprijabi kahijn heeft mij schooljaar lang een tot tweemaal per week samen aan geleerd hoe ik kan weten waarover de tekst gaat door te lezen en daar vragen bij opdrachten rond strategisch begrijpend lezen de leerling te stellen uit de vijfde klas had daarbij als opdracht de leerling uit het tweede leerjaar te helpen en te ondersteunen sebastiaan 2e leerjaar elsje heeft mij moeilijke woorden geleerd en ze heeft mij geleerd om woorden die ik niet kan voorbereiding op de tutorrol lezen in stukjes te lezen en ook rapper te voor de vijfdeklassers lezen en dat je ook moet letten op de uit roeptekens en op de hoofdletters en we moesten ook samen vraagjes oplossen aangezien blijkt dat peer tutoring lang niet zo effectief is wanneer de oudste leerlingen onvoorbereid aan hun taak kntrvt1 se leerjaar lk weet nu ook beter als tutor beginnen werd voor de vijfdeklassers een reeks hoe ik kan begrijpend lezen voor ik peer van voorbereidende lessen uitgewerkt daarin maakten ze tutoring deed heb ik eigenlijk nooit aan al die dingen gedacht zoals bijvoorbeeld zich een waaier aan vaardigheden eigen waarmee ze tij wat staat er nu in de tekst en zo en dan dens de leesmomenten aan de slag konden tijdens deze was dat ook eigenlijk moeilijk maar met voorbereidende lessenreeks leerden de vijfdeklassers uiter peer tutoring leer je dat je eerst de titel en de prentjes moet bekijken en nadenken aard eerst de doelen en de opzet van het project kennen waarover de tekst zou gaan dan begin je alsook hun taken en verantwoordelijkheden daarin verder

te lezen bijvoorbeeld het eerste stukje en staken ze op hoe je via een actieve luisterhouding aan een dan kan je vertellen wat er al gebeurd is en jongere leerling je interesse kan laten blijken hoe je een misschien wat er verder nog zou gebeuren en ik vind dat dat helpt om een tekst beter leesmomen best kan starten en afsluiten hoe je kan bij te begrijpen en dat helpt ook voor gerard houden en evalueren wat je tijdens een leesmomen hebt mijn leerling uit het tweede leerjaar als ik gedaan hoe je fouten van een jongere leerling op een cor zo n vragen stel recte manier verbetert hoe en wanneer je complimentjes srlke 5e leerjaar ik heb ook eigenlijk kan geven en hoe je op een goede manier hulp kan bie zelf problemen met begrijpend lezen den tussendoor maakten ze ook kennis met de leerlingen maar door peer tutoring is dat nu een van de tweede klas eerst tijdens een klasoverschrijdende klein stukje gemakkelijker voor mij om uitstap spel en of knutselnamiddag en daarna in een dat ik een stukje begrijpend lezen voor fatima moest geven en dat ging dan ook interview met hun leesmakkers soms beter omdat ik geleerd heb om vra gen te stellen of als ik iets niet begrijp het in het onderzoek werden de lessen met betrekking tot de opnieuw te lezen of als ik een woord niet tutorvaardigheden gekenmerkt door een verscheidenheid begrijp wat verder te lezen omdat daar soms wat meer uitleg in staat aan werkvormen belangrijk daarbij was vooral het onder ling uitwisselen van ervaringen opvattingen en ideeën als daan 5e leerjaar ik heb het karakter ook het gebruik van rollenspel rollenspelen blijken immers van binger beter leren kennen en een een effectief middel te zijn om de tutorvaardigheden duide beetje geduldiger leren zijn lijk zichtbaar te maken en ze te laten bekijken vervolgens 31 e jaargang nummer 3 jan feb 2002 werden de aanbod gekomen competenties dueel of liever nog in groep bespraken ingeoeffend dat kon tijdens een werkelijk in figuur 2 vind je een voorbeeld van een contact met de tweedeklassers of aan de werkblad bij de les in verband met het hand van werkbladen die de kinderen indivi geven van complimentjes figuur 2 werkblad in verband met het geven van complimentjes c naam klas k hoe word ik een goede leesmakk-er als hetoed g gaat s als hetoed g g g ik een pluimpje gaat geef p pj wanneer k an ik datrecies p doen wat kan ik zeggen r vv m wat kan ik doen jan feb 2002 nummer 3 31 e jaargang i a by de leesmomenten met een leesmakkers de gang in een vrij lokaal ze lazen tij dens die momenten een aantal vaste tek na de voorbereiding van de vijfdeklassers sten die speciaal voor de lessenreeks in maakten beide deelnemende klasgroepen verband met de strategieën werden ge via expliciete instructie uitgebreid kennis selecteerd deze teksten werden zo geko met de hierboven beschreven leesstrate zen dat het gebruik van de aangebrachte gieen iedere leesstrategie werd na de aan strategie er daadwerkelijk wordt door uitge breng in de klas gedurende een aantal lokt en gemakkelijk kan worden toegepast weken ingeoeffend aan de hand van de stra aan de hand van de strategiekaart daar tegiekaarten tijdens peer tutoring activitei bovenop waren er ook leesmomenten ten de leesmakkers van waarin de koppels lazen uit zelfgekozen de tweede en vijfde klas boekjes waarop de strategieën aan de hand de vijfdeklassers lazen meer bepaald een a van de strategiekaarten werden toegepast leerden de lees twee maal per week sa die boekjes werden uit de school of klasbi strategieën toe men op een vast inge bibliotheek of als wisselcollectie uit de plaat passen bijeen roosterd mo-

ment dat selijke openbare bibliotheek gehaald uit het jonger kind en op intensieve werken was onderzoek blijkt vooral het zelf uitkiezen van die manier leer van belang opdat de leer boeken zeer populair te zijn bij de tweede den ze die ook lingen de attitude zouden klassers de kinderen rapporteren dat het functioneel verwerken om de verschil lezen in de boeken veel leuker is dan het gebruiken bij lende stappen bij het toe lezen in het leesboek uit de gehanteerde zichzelf passen van een strategie taalmethode voorwaarde was echter dat zelfstandig uit te voeren met het oog op het stimuleren van het lees en om tot resultaten te komen die van blij plezier een brede verscheidenheid aan vende aard zijn bovendien kon enkel op die leuke en aantrekkelijke boekjes op school manier gewerkt worden aan een solide inte aanwezig was gratie van de aangebrachte strategieen tijdens de peer tutoring momenten hadden de leerlingen uit de vijfde klas als taak het rol van de leraar leesproces van de tweedeklassers te bewa ken de tweedeklassers lazen de teksten bij de voorbereidende lessenreeks voor de maar het waren de vijfdeklassers die in het vijfdeklassers maar ook bij de expliciete oog moesten houden waar het fout liep of instructie in begrijpend leesstrategieen was wanneer het moeilijk werd zij moesten dan de rol van de leraar in het kader van het beslissen om op het goede moment en met onderzoek helder geformuleerd de bedoe een gepaste leesstrategie tussen te komen ling was respectievelijk om de vijfdeklassers hulp te bieden een vraag te stellen zij goed voor te bereiden op hun taak als tutor leerden de leesstrategieen dus toepassen en alle leerlingen te informeren over welke bij een jonger kind en op die manier leerden strategieen tekstbegrip kunnen bevorderen ze die ook functioneel gebruiken bij zichzelf alsook over waar wanneer en hoe deze kunnen worden toegepast de vijfdeklassers haalden hun leerlingen bij iedere leestijd uit de klas op en namen ze tijdens de peer tutoring activiteiten leek de mee naar hun vaste leesplek in de klas op leraarrol op het eerste gezicht minder 31 e jaargang nummer 3 jan feb 2002 i e ff y riis i sj duidelijk uitgesproken het was echter van doelgroep groot belang dat de leraar tijdens deze lees momenten niet van het in het onderzoek ging de aandacht uit naar toneel verdween inte tweede en vijfdeklassers ook klassen met peer tutoring biedt gendeel alle betrokken een groot aantal allochtone leerlingen wer de mogelijkheid leraren speelden een den met succes in de studie opgenomen om te differen actieve rol door vragen alle leerlingen en hun klasleraren werden in tieren en alle te beantwoorden in te het innovatief project ingeschakeld de kinderen onderwijs spelen op moeilijke werkvorm peer tutoring biedt immers de op maat te bieden den de tijd te bewa mogelijkheid om te differentieren en alle kin zonder de zwakke ken de leeskoppels te deren onderwijs op maat te bieden zonder lezers in een uit begeleiden en de leer de zwakke lezers in een uitzonderingsposi zonderingspositie lingen te voorzien van tie te plaatsen door ze bijvoorbeeld uit de te plaatsen door ze de nodige feedback klas te halen in een aantal deelnemende bijvoorbeeld uit de ook werd achteraf scholen werd ook de taakleraar of de leraar klas te halen steeds samen met de zorgverbreding in het project betrokken om vijfdeklassers gereflec de klasleraren te ondersteunen bij het bege teerd over het verloop van de leesmomenten leiden van de leeskoppels tijdens de peer ten tutoring activiteiten een aspect dat aan de peer tutoring activi dat de studie zich beperkte tot tweede en teiten voo-

rafging en eveneens tot de taak vijfdeklassers heeft vooral te maken met van de betrokken leraren behoorde was het praktische en onderzoeksmatige over samenstellen van goed functionerende leeswegingen niets belet leraren echter om het koppels rekening houdend met het leesni werken aan de verwerving van begrip en de persoonlijkheid van de tweede leesstrategieën via de werkvorm peer tuto en vijfdeklassers wanneer beide klassen ring door te trekken doorheen de hele lage niet evenveel leerlingen telden werd een re school beperkt aantal groepjes van drie samenge steld of werd het tekort aan leerlingen in een klas aangevuld met leerlingen uit een paral resultaten van het onderzoek lelklas of uit een hogere klas ook de rest van de praktische organisatie lag in handen uit de literatuur kan worden besloten dat de van de participerende leraren zo was het ervaringen met peer tutoring in het buiten bijvoorbeeld van belang om samen vooraf land succesvol zijn zowel de leeftijdsgroe een vast moment in de week in te roosteren pen als de vakgebieden waarin peer tuto voor het werken in leeskoppels te zorgen ring wordt toegepast zijn zeer divers naast voor voldoende leesvoer en op zoek te die brede toepassingsmogelijkheden vallen gaan naar ruimten die geschikt zijn om op bovendien de positieve effecten op zowel een rustige manier samen te lezen op het vlak van de leerprestaties als op het vlak van het emotioneel en sociaal functio neren van kinderen jan feb 2002 nummer 3 31 e jaargang ook de eerste resultaten uit het gentse onderzoek zijn leraren vertellen veelbelovend de kinderen die expliciete instructie hebben elke leerling boekt vooruitgang gekregen in leesstrategieën en die strategieën hebben zowel op het vlak van technisch ingeoeft in peer tutoring koppels boeken op het vlak lezen als op het vlak van begrip van begrip lezen een significant grotere vooruitgang lezen leraar 2e leerjaar dan kinderen van wie het leesonderwijs niet werd geinno de leerlingen hebben volgens mij veerd aan de hand van beide pijlers die vooruitgang werd meer plezier gekregen in het lezen vastgesteld bij de leerlingen die geholpen werden maar in leraar 2e leerjaar nog grotere mate bij de vijfdeklassers die als tutor optra een aantal kinderen die vroeger echt den wellicht illustreert dat het gezegde dat zelf mogen niet graag lezen grijpen nu toch al onderwijzen de beste manier is om iets te ieren bij de eens spontaan naar een boekje tij tutors die met een jonger kind samenwerkten waren er dens een vrij moment en dat op zich bovendien een duidelijke positieve verandering in verband vind ik al heel positief leraar 2e leerjaar met het zelfbeeld en positieve gedragsveranderingen als meer zorgzaamheid en verantwoordelijkheidsgevoel waar ik ben de juf van frederik en we te nemen bij de jongste leerlingen werd daarenboven een hebben een tijd geleden vastgesteld verbetering in de technische leesvaardigheid vastgesteld dat hij een zware vorm van dyslexie heeft hij las absoluut niet graag en had veel angst om te lezen maar het ook zwakkere lezers uit het vijfde leerjaar bleken in staat is een bijzonder intelligent kind met te zijn jongere leerlingen bij te staan in het lezen van tek een zeer creatief denkvermogen sten en het inoefenen van leesstrategieën zowel de toen ik onlangs met frederiks mama praatte liet ze me weten dat hij zwakke als de sterke leerlingen kwamen in het onderzoek dolenthousiast was over zijn tutor in hun eigen tempo en op hun eigen niveau aan hun trek van het vijfde leerjaar en over het ken ook bij de zwakke lezers werden de positieve veran project frederik gaat nu

wel aan het deringen in leesbegrip en zelfbeeld vastgesteld dat wijst lezen en bovendien met veel enthousiasme leraar 2e leerjaar erop dat deze vernieuwing voor scholen een mogelijkheid kan inhouden tot het bieden van zorg op maat en het in september ben ik met de gedachte realiseren van een zorgbreed beleid vertrokken baat het niet dan schaadt het niet nu ben ik ervan overtuigd dat het echt geholpen zowel de onderzoeksresultaten als de reacties van de kin heeft bij de zwakke lezers is de deren en de leraren tonen aan dat peer tutoring de moge leesvaardigheid op alle vlakken toe lijkheid biedt om in interactie begrijpender te lezen genomen aan het begin van het vijfde leerjaar had ik bijvoorbeeld twee leerlingen die geen avi 6 behaalden aan het eind van het vijfde haalden ze met alle gemak avi 9 daaruit besluit ik oefening baart kunst de knappe lezers heb ben ook hun sociale vaardigheden verruimd leraar 5e leerjaar hilde van keer aspirant bij het fwo vlaanderen wij vinden de peer tutoring activiteiten heel bijzonder omdat de leer universiteit gent lingen zelf verantwoordelijkheid vakgroep onderwijskunde opnemen en leren om met jongere henri dunantlaan 2 kinderen om te gaan leraar 5e 9000 gent leerjaar hilde vankeer rug ac be vim 31e jaargang nummer 3 jan feb 2002 nascholnvgsaanbon werken aan begrijpend lezen via peer tutoring in de basisschool omdat uit onze contacten met scholen stee vast naar voor komt dat er grote belangstelling is voor de manier waarop de methodiek peer tutoring bij het oefenen van strategieën op het vlak van begrijpend lezen concreet vorm kreeg binnen het hierboven beschreven onderzoeksproject heeft het nned di het netwerk nascholing educatieve dienst verlening verbonden aan de vakgroep onderwijskunde van de universiteit gent het initiatief genomen om een nascholings module uit te werken over dit onderwerp tijdens het schooljaar 2001 2002 konden er zo al een 15 tal schoolteams kennismaken met de aangereikte werkvormen en leer materialen de module bestaat uit drie schooloverstijgende nascholings sessies waar in wordt ingegaan op de manier waarop deze aanpak geïmplementeerd kan worden op de eigen school gevolgd door twee schoolgebonden sessies die het mogelijk maken dieper in te gaan op de tijdens het concreet uitproberen met de eigen klassen opduikende knelpunten en leervragen tegelijk schrijven de medewerkers aan het onderzoeks en nascholingsproject momenteel ook een handboek en twee geïllustreerde begeleidende leesboekjes uit voor de leerlingen van het tweede en van het vijfde leerjaar dit pakket zal tegen het einde van het schooljaar 2001 2002 aangekocht kunnen worden bij uitgeverij garant zodat ook andere geïnteresseerde schoolteams kunnen kennismaken met de uitgewerkte methodieken en materialen ook tijdens het schooljaar 2002 2003 zullen er trouwens opnieuw een aantal nascholings bibliografie reeksen georganiseerd worden vanuit het nned wie er zeker bij wil zijn doet er goed aan zich op tijd aan te melden op onze wachtlijst van zodra de nieuwe data voor aarnoutse c a j onderwijs in lezen in deze nascholingsreeksen bekend zijn zullen a j w m thomassen l g m noordman wij die in eerste instantie meedelen aan diegenen die eerder dit schooljaar reeds hun p a t m eling red lezen en begrijpen de psy belangstelling hebben laten blijken maar om chologie van het leesproces amsterdam lisse praktische redenen niet meer konden deelne swets zeitlinger 1991 p 223 251 men aan de nascholing wie informatie wenst te ontvangen over het boek en of zich wenst aan te

melden voor de almasi j f the nature of fourth graders socio nascholing kan dat door een mail met de pre cognitive conflicts in peer led and teacher led cizee vraag te sturen naar nned rug ac be discussion of literature reading research of door te faxen gaar 04 264 9147 voor bij komende informatie kan u ook telefonisch quarterly 30 1996 p 314 351 contact opnemen met dirk cxsmbeir cotirdi natarvan het nned op 09 264 9122 jan feb 2002 nummer 3 31 e jaargang alvermann d e classroom talk about texts is it dear cheap or a bargain at any price in b m taylor m f graves p van den broek eds reading for meaning fostering comprehension in the middle grades new york teachers college press 2000 p 170 192 bentz j l l s fuchs improving peers helping behavior to students with learning disabilities during mathematics peer tutoring learning disability quarterly 19 1996 p 202 215 fantuzzo j w j a king l r heller effects of reciprocal peer tutoring on mathematics and school adjustment journal of educational psychology 84 1992 p 331 339 fuchs d l s fuchs p g mathes d c simmons peer assisted learning strategies making classrooms more responsive to diversity american educational research journal 34 1997 p 174 206 fukkink r s van der linden a vosse k naessen stap door handleiding utrecht sardes 1997 gambrell l b s a mazzoni j f almasi promoting collaboration social interaction and engagement with text in l baker m j dreher j t guthrie eds engaging young readers promoting achievement and motivation new york the guilford press 2000 p 119 140 mccarthey s j j v hoffman l galda readers in elementary classrooms learning goals and instructional principles that can inform practice in j j guthrie d e alvermann eds engaged reading processes practices and policy implications new york teachers college press 1999 p 46 80 paris s g b a wasik j c turner the development of strategic readers in r barr m l kamil p mosenthal p d pearson eds handbook of reading research vol ii new york longman 1991 p 609 640 topping k j the peer tutoring handbook promoting cooperative learning london croom helm 1988 van keer h met twee is beter dan alleen hoe tweede en vijfdeklassers elkaar helpen om een tekst beter te begrijpen ego echo 4 1 2001 p 19 22 tijdschrift van het centrum voor ervaringsgericht onderwijs leuven veenman s effectieve instructie volgens het directe instructiemodel pedagogische studien 69 1992 p 242 269 walraven m instructie in leesstrategieen problemen met begrijpend lezen en het effect van instructie aan zwakke lezers amsterdam paedologisch instituut 1995 weterings a c e m c a j aarnoutse de praktijk van het onderwijs in begrijpend lezen pedagogische studien 63 1986 p 387 400 31 e jaargang nummer 3 jan feb 2002